

Legenda râului Doamnei

de Emilian Turbatu

Odată demult, pe vremea poveștilor și a legendelor, trăia pe aceste meleaguri - prin ținutul Mușcelului - o domniță frumoasă ca un soare, Marghita pe nume. Ajungând la vârsta de 16 ani, se răzvrăti împotriva părinților - mai ales a mamei sale, care o ținea prea din scurt și voia să o mărite - așa că plănuia să fugă de la conac. Dar maică-sa își dădu seama de ceea ce vrea fata să facă și îi puse pe slujitori să o pândească.

Atunci când Marghita plecă numai cu o bocceluță în spate, părinții ei o prinseră din urmă și o aduseră înapoi. O închiseră într-o odaie, apoi îl chemară la curte pe un meșter mare, să construiască o căsuță și o curte pentru domniță, prin care să poată să umble liberă, dar din care să nu poată să iasă.

Însă meșterul era bolnav, așa că îl trimise pe fiul său ca să construiască închisoarea pentru domniță. Ucenicul - pe nume Manole, ca și tatăl, bunicul și străbunicul său - se duse la curtea cneazului Blandan - tatăl fetei - dimpreună cu ciracii săi, care erau cu toții meșteri mari, calfe și zidari. Se apucară de construit și de ridicat și de montat, iar după o lună erau gata. Cneazul Blandan îi păstră pe meșteri la curtea sa, pentru că mai avea de construit și alte zidituri prin tot ținutul Mușcelului.

Îngrăditura și casa fiind gata, mama domniței, împreună cu slujitorii, o scoaseră pe fată din odaia în care stătuse încuiată, iar ea se zbătu și țipă tot drumul cât fu purtată pe sus către noua închisoare.

Ucenicul, mirat fiind de toată hărmălaia, ieși din băcăile meșterilor și, de cum îi căzură ochii pe domniță, i se luă suflarea de la frumusețea ei. Iar Marghita se opri din țipete și zbateri și se uită lung la el. Chiar înainte de a dispărea în spatele gardului înalt și cu țepușe în vârf, îi zâmbi, iar Manole zâmbi la rândul său.

În vremurile despre care vorbim, oamenii erau rari în Mușcel, care era mai mult regatul urșilor și al zimbrilor. Voievozii din Țara Făgărașului încă nu trecuseră munții ca să înființeze Câmpulungul.

Întâiul dintre cei trei voievozi care au purtat numele "Negru Vodă", domnea pe atunci în ținuturile de peste munte. Numele lui adevărat era Thocomer, dar fiind din neamul cumanilor negri, oamenii i-au spus - lui și urmașilor săi - "Negru Vodă".

Thocomer era un mare războinic și regele maghiar îl făcuse cneaz peste Țara Făgărașului, pentru a apăra granița regatului contra triburilor de tătari care treceau prin foc și sabie Moldova și Transilvania la fiecare început de iarnă.

Odată de mult, când fusese copil, Thocomer trecuse munții către Ținutul Mușcelului, împreună cu tatăl său, la vânătoare de urși. După ani și ani, încă își amintea de frumusețea și bogăția locurilor. Lăsându-și fiul cel mare să conducă comitatul, își luă câțiva ostași cu el și trecu munții către Jidava, care era doar un sătuc ceva mai răsărit. Câmpulungul nici nu era întemeiat pe atunci, iar muscelele din jur erau bogate în tot felul de poame și vânat. Tot cercetând ținutul, ajunse la curtea cneazului Blandan, care se sperie când văzu atâția războinici prin ținutul acela pașnic. Strămoșii cneazului fuseseră și ei din neamul cumanilor și veniseră pe plaiurile liniștite și bogate ale Mușcelului cu o sută și ceva de ani în urmă. Bejenia era un lucru obișnuit în acele vremuri, pentru că tătarii din Crimeea și din sudul Basarabiei încă nu învățaseră agricultura și creșterea animalelor, așa că trăiau din vânat și din jefuirea vecinilor.

După obiceiul locurilor, cneazul Blandan îi pofti pe toți războinicii la o masă bogată, iar aceștia se ospătară cum nu se mai ospătaseră în viața lor.

- Mărite cneaz - îi spuse Thocomer când fu sătul - bogate sunt locurile astea.

- Dumnezeu ne-a dat bunăstare și liniște, răspuse Blandan, care era credincios schismist, după cum se numeau pe-atunci ortodocșii.

- Însă bag de seamă că nu ai cu ce să aperi această bogăție.

Cneazul înțelese imediat amenințarea ascunsă și, cum era cărturar luminat, îi dădu un răspuns împăciuitoare și promițător în același timp:

- Preacinstite Thocomer, noi cei de prin locurile astea nu ne pricepem la meșteșugul războiului; noi știm mai bine să îmbogățim pământurile și să culegem rod bogat. De mulți ani adunăm cu mult mai mult de cât putem întrebuința iar negustorii noștri nu mai au hambare de-ajuns pentru mărfurile pe care le aduc din pribegiile lor. Domnia ta în schimb ești un mare războinic, vestit dincolo de hotarele Țării Făgărașului. Atunci eu zic să ne aliem și să întărim amândouă ținuturile noastre.

În continuare, cneazul îi propuse un plan pe care îl zămislise el de mult, dar oricât și-l dorea, nu avusese până acum mijloacele să-l pună în fapt:

- În ținutul dumitale sunt mai mulți oameni decât poate ține pământul și roadele nu sunt prea bogate. Iar aici, avem prea puțini oameni și prea mult rod. Așa că, am putea înfăptui următoarele: domnia ta întemeiezi garnizoane și ne aduci ostași ca să ne apere, apoi meșteșugari și neguțatori care să înființeze unul-două târguri. Știu eu mai sus de castrul părăsit de la Jidava un loc binecuvântat, în lunca râului-fără-nume și între muscele. Iar oamenii mei or să îți aducă în țara Făgărașului, zeciuială din toate bucatele noastre. Și domnia ta o să le dai neguțătorilor noștri trecere nestingherită și fără vamă, la miazănoapte de munți.

Blandan se aștepta la o târguială crâncenă, dar Thocomer nu se pricepea la diplomație, așa că războinicul acceptă bucuros.

Seara, soția cneazului își luă bărbatul la rost:

- Cum de-ai putut să-i dăruiești așa ceva? Zeciuială?! Și garnizoană?! În schimbul a ce? Trecere liberă pentru neguțatori? Și cum poți să-i dai locul acela din lunca râului-fără-nume în care vrei să înființezi chiar tu un târg?

- Doamna mea - răspuse bărbatul zâmbindu-i - astea nu-s treburi muieresti. Tu mai bine îngrijește-te de copii și de bucătăria și lasă-mă pe mine să mă îndeletnicesc de cârmuirea cnezatului.

- Dar luminează-mă și pe mine cum de-ai putut face așa ceva? Tu nu-ți dai seama cât pierdem din această daraveră?

Cneazul râse ușurel, apoi îi răspuse așezat:

- Bine, am să îți spun. Dar numai dacă te legi să nu vorbești cu nimeni despre ce zicem aici. Nici cu tătâne-tău, nici cu slugile, nici cu nimeni.

După ce femeia încuviință, soțul ei continuă:

- An după an ni se strică în pivnițe și hambare mai bine de jumătate din rodul pământului. Strângem atâta rod, că nu știm ce să mai facem cu el. Așa că zeciuiala din bucatele noastre e nimica toată și mai bine o dăm pe degeaba decât să muncim în fiecare toamnă să scoatem din hambare bucatele putrezite de anul dinainte.

Femeia îl privi tăcută, apoi încuviință din cap.

- Și garnizoanele cu soldați?

- Astea-s de-acum musai. Lumea s-a schimbat de când s-a pribegit strămoșul meu împreună cu însoțitorii săi. Am trăit aici timp de mai bine de 100 de ani în pace, într-un ținut fără oameni. Iar noi, urmașii tribului strămoșesc, ne-am înmulțit și am trăit bine. Dar acum, s-au înmulțit și ceilalți și or să vină din nou peste noi. Ce o să facem? O să ne pribegim iarăși, precum strămoșii noștri? Iar urmașii noștri or să facă la fel peste altă sută de ani? Nu! Aici am așezat vatră. Aici trăim de-acum și nu ne mai pribegim. Iar dacă noi nu am învățat meșteșugul războiului ci numai pe cel al pământului, atunci o să-i chemăm pe alții să vină să-și verse sângele pentru glia noastră. Căci nu o să mai treacă mult și tătarii or să ajungă și pe pământurile astea, să le treacă prin foc și sabie.

- Și locul pentru târg? Întrebă iar femeia după o clipă de tăcere. Aveai visuri mari despre locul acela.

- Acesta este visul meu de ani și ani. De când mi-a mijit mustața am tot vrut să ridic un târg falnic și nu am avut cu ce. Căci un târg are nevoie de meșteșugari și de neguțatori, nu de pălmași care să muncească glia sau văcari care să grijească de turme. Supușii noștri nu sunt meșteșugari, iar neguțatori sunt puțini. Locul acela binecuvântat de pe râul-fără-nume e pustiu și pustiu o să rămână dacă nu fac ceva acum. Decât să rămână așa, mai bine îl dăm unor venetici, ai căror urmași or să devină pământeni și or să învețe meșteșugurile de la părinții lor. Am auzit că peste munți au pluguri și sape din fier și multe alte minunății făurite de către meșteșugari, care nici nu s-au pomenit pe la noi. Dacă punem împreună priceperea lor în ale meșteșugurilor și priceperea noastră în ale pământului, o să ne propășim împreună mai mult decât în visurile noastre cele mai frumoase.

- Dar ei sunt de altă credință, protestă femeia. Ei își zic tot creștini, dar sunt dintr-aceia care urmează ritul bisericii de la Râm.

- Ei și? Dumnezeu tot unul este. Ei cu biserica lor, noi cu biserica noastră. Nu ne împiedicăm unii de ceilalți.

Soția cneazului căută câtăva vreme alte pricini, dar nu mai găsi, așa că spuse până la urmă cu voce suavă:

- Măria ta, ai socotit bine. Cu mintea mea proastă de muiere nu aș fi găsit această cale. Ai făcut o alianță bună, iar ca să o întărim, vreau să îți spun un gând al meu.

Cneazul o privi cu ochii mișiți - o cunoștea de-ajuns de bine ca să știe că atunci când îi vorbea așa domol și dulceag, punea la cale ceva ce îi va lua zile sau săptămâni ca să priceapă. Așa că se pregăti pentru o nouă luptă cu soața lui și se sumeți ca să o refuze. Femeia văzu aceasta și zâmbi ascuns.

- Thocomer este văduv și de-acuma caută o soață.

Cneazul Blandan se dezumflă numaidecât - discuția ducea într-o direcție la care nu se aștepta.

- Iar băiatul său cel mare a ajuns la vârsta însurătorii.

- Și ce-i cu asta?

- Marghita noastră e fată de măritat. Și are nevoie de-un braț puternic și care să știe să o strunească.

- Aha! înțelese el în sfârșit.

- Ori tatăl, ori fiul, ar fi buni pentru ea, iar pentru noi ar fi o alianță ...

Dar cneazul o întrerupse ridicând o mână, iar femeia tăcu, plecându-și capul cu un nou surâs ascuns. Acum că-i băgase în cap idea, știa că soțul ei o să-i dea ceea ce voia.

Domnița Marghita petrecuse deja o lună în noua sa temniță, atunci când mama ei veni să-i spună că i-a găsit drept soț un mare războinic, de nume Thocomer. Fata primi vestea fără bucurie și fără întristare, pentru că știa că în noaptea aceea va fugi în lume cu iubitul ei. Manole își făcuse niște picioroange de lemn, cu care trecea în fiecare noapte îngrăditura înaltă în care se afla iubita lui. În noaptea aceea, domnița îl așteptă cu sufletul la gură, dar Manole nu veni.

Dis de dimineață mama ei veni să o scoată din îngrăditură ca să o împodobească pentru cununie, dar fata începu să țipe ca din gură de șarpe și să se zvârcolească în strânsoarea slujitorilor mamei sale.

- Nu vreau să mă mărit!!! striga ea. Mai bine mă zvârl în fântână.

Atunci se auzi o plesnitură ca de bici, urmată de un strigăt de durere. Încă o plesnitură și un geamăt care-i făcu pielea de găină, pentru că vocea i se părea cunoscută.

- Nu vrei să vii să vezi cine-i biciuit, domniță? o întrebă mama sa.

Fata o urmă ca prin vis afară din îngrăditură și ce-i fu dat să vadă? Iubitul ei legat de un copac, cu spatele dezgolit și însângerat, iar un slujitor biciuindu-l cu o sfoară udă. Picioroangele de lemn erau alături, rupte în bucăți. Domnița se repezi înspre el pe când sfoara udă mușca din carnea vie, dar un slujitor al Doamnei o prinse într-o strânsoare de fier.

- Nuuuu!!! strigă ea disperată. Opriți-vă. Fac tot ce doriți, numai să nu-l mai biciuiți.

Soția cneazului ridică o mână, iar slujitorul lăsă funia în jos. Alți doi slujitori se duseră și-i aruncară ucenicului o găleată de apă peste spatele îndurerat, apoi îl dezlegară și îl ridicară.

În aceeași zi, domnița fu măritată, iar de-acum nu-și mai dorea altceva decât să plece departe de părinții ei pe care îi ura din adâncul sufletului.

Două zile mai târziu, Thocomer și ostașii lui porniră către Țara Făgărașului, trecând munții prin ceea ce avea să devină câteva secole mai târziu, pasul Bran. Războinicul se apropie de căruța în care ședea noua lui soție.

- Avem drum lung și greu, Doamna mea. Ai nevoie de ceva înainte de a pleca? Ți-e de-ajuns slujnica dată de mama ta?

- Măria ta - răspunse Marghita - nu-mi este de ajuns. Aș vrea să-l iei în alaiul nostru și pe slujitorul meu cel mai credincios.

- Așa să fie făcut. Să i se dea un cal! porunci Thocomer.

- Nu poate să călărească mărite soț. De-abia acum s-a ridicat după boală și nu poate nici să meargă. Mai bine lasă-l să urce în căruța mea.

Soldații îl ajutară pe ucenicul Manole să urce în căruță, iar domnița Marghita îl îngriji până îl puse din nou pe picioare.

Ajunși la fortăreața lui Thocomer, Doamna Marghita își luă în primire îndatoririle de stăpână a locurilor și - în ciuda tinereții sale - orându-i gospodăria soțului său cu multă chibzuială. La opt luni după căsătorie dădu naștere unui băiat, pe care-l botezară după legea catolică. Numele pe care i-l dădură fu Basarab, după numele bunicului său. Iar Damna Marghita trecu și ea la catolicism.

Thocomer chefui o săptămână și toți supușii de pe plaiurile sale îi aduseră daruri și se ospătară la curtea lui. Nimeni în afară de Doamna Marghita nu băgă de seamă că Basarab semăna cu ucenicul Manole și nu cu tatăl său Thocomer. Doar Laurențiu - fiul lui Thocomer din prima căsătorie - bănuia ceva dar, cum nu avea nicio dovadă împotriva Doamnei Marghita, își ținu gura închisă. Știa că el o să-i urmeze tatălui său la domnie, așa că îi lăsă în pace pe Basarab și pe Doamnă.

În următorii ani, Thocomer își ținu cuvântul față de socrul său. Prinsese drag de ținutul Mușcelului, așa că stătea mai mult la miază-zi de Carpați, lăsându-și voievodatul în grija lui Laurențiu. După numai câțiva ani prințul se căsătorii cu fata unui comite de la curtea regelui maghiar, iar la moartea tatălui acesteia - fiind singurul copil - Laurențiu moșteni rangul de comite.

Doamna Marghita mai făcu o fetiță, care moștenise frumusețea maică-sii și ochii verzi ai tatălui său. Peste tot pe unde mergea, Doamna Marghita era însoțită de Manole, care devenise între timp meșter și mai vestit decât tatăl său.

Ani și ani trecură peste povestea noastră, iar Thocomer întări într-atât ținutul Mușcelului, încât hoardele de tătari și cumani din câmpia Bărăganului nu mai îndrăzneau să atace nici cele mai mici și îndepărtate sate. Basarab își însoțea de-acum tatăl, iar toate ținuturile, voievodatele și cnezatele de la sud de Carpați creșteau și înflorau. Oamenii trăiau în bunăstare.

În schimb, în țara Făgărașului, Laurențiu avu nefericirea de a ajunge în dizgrația noului rege al maghiarilor. Acesta îl alungă de la curte, apoi vru să-i ia domnia, iar Thocomer trecu munții în fruntea armatei sale, pentru a-și ajuta fiul. Trupele trimise de rege pentru a-l răsturna pe Laurențiu fură învinse cu ușurință, numai că Thocomer era în pragul bătrâneții și își dădea seama că nu o să poată să-l apere veșnic. Așa că se duse la curtea maghiară în fruntea armatei sale și - mai cu vorbe bune mai cu amenințări - îl convinse pe rege să-i lase administrarea cnezatului soției lui Laurențiu și întâiului lor născut. Iar Laurențiu urma să plece în surghiun peste munți.

De cum ajunseră la miază-zi de Carpați, Thocomer își însărcină fiul să administreze și să întărească târgul pe care-l ridicaseră oleacă mai sus de Jidava și căruia îi dăduseră numele latin

de Longo-Campo. Numele venea de la câmpia lungă care se întindea în lunca râului-fără-nume, mărginită de muscele și dealuri. Râului nu-i dădură niciodată un nume, așa că târgoveții din Câmpulung îi ziceau râul Târgului, pentru că le tăia târgul în două.

Pentru toate cnezatele și voievodatele din împrejurimi, Câmpulungul deveni capitala administrativă și politică, iar Laurențiu de Longo-Campo făcu din acel loc - odinioară pustiu - un târg înfloritor și puternic.

În acest timp, Doamna Marghita stăruie pe lângă Thocomer să îi dea voie să orânduiască o urzeală de iscoade, cu care să afle din vreme toate uneltirile și pericolele pe care soțul ei cel războinic le nesocotea. O bună parte dintre iscoade îl slujiseră pe regele maghiar, iar când Doamna le afla, în loc să pună să fie omorâte după obiceiul vremii, le plătea mai mult ca să o slujească pe ea și să-l viclenească pe fostul lor stăpân.

Thocomer era de-acum bătrân, pentru că în acele vremuri oamenii trăiau puțin și îmbătrâneau repede. Deși Laurențiu și Basarab se înțelegeau bine, războinicul știa că după moartea lui, fiul său cel mare nu va ști cum să înfrâneze elanurile tinereții lui Basarab. Laurențiu era cărturar și mai era unul dintre cei mai buni administratori din lumea acelor vremuri, dar nu era ambițios și nici războinic. Pe când cei din jurul său se prindeau în lupte și întreceri, el rămânea câteodată ore întregi să privească o floare, un apus de soare, sau apa râului Târgului curgând sprintenă la vale.

Așa că tatăl lor îl trimise pe Basarab să întărească târgul Argeșului - unde fusese curtea voievodului Seneslau - și să-și mute acolo capitala. Târgul Argeșului - numit mai târziu Curtea de Argeș - deveni astfel capitala administrativă a noii întemeiate Țări Românești.

Când curtea lui Basarab se mută acolo, Câmpulungul deveni un centru meșteșugăresc și negustoresc fără egal, iar bogățiile legendare care veneau și plecau din târg, ajunseră vestite în toată regiunea. Însă nimeni nu îndrăznea să-l atace, de frica lui Basarab - care unise toate cnezatele și voievodatele, întemeind Țara Românească și - a cărui oaste, străjuia bogățiile Mușcelului.

Astfel, la moartea lui Thocomer, în Țara Românească se găseau două târguri mari: Curtea de Argeș, un centru politic și administrativ, care guverna întreaga țară și Câmpulungul, un centru meșteșugăresc și comercial, a cărui bogăție și înflorire rapidă aducea bunăstare în casele tuturor valahilor.

Doamna Marghita rămase la Câmpulung, care devenise orașul din visurile tatălui ei. Catolică de-acum, înălță o biserică mândră în târg și - după ce fusese sfetnica neprețuită a soțului său - de-acum îi ajuta cu înțelepciunea ei și pe Laurențiu și pe Basarab. De fiecare dată când fiul său îi trimitea vorbă, Doamna pleca la Curtea de Argeș, însoțită întotdeauna de credinciosul ei Manole.

Când regele Carol Robert de Anjou - înfricoșat de avântul pe care și-l luase Țara Românească - vru să-l atace pe Basarab, Doamna Marghita plecă în solie la curtea maghiară. Cu mintea ei ascuțită pe care o moștenise de la tatăl său și cu stăruința și viclenia mamică-sii, îi trase de limbă pe sfetnicii și generalii regelui și află unde și când are să fie atacul. Deși Carol Robert îi promisese că nu o să-i atace pe valahi, Doamna știu că acesta minte și cu multă iscusință își puse urzeala de iscoade să o înștiințeze de mișcările armatei maghiare.

Așa că într-o bună dimineață, pe când regele o aștepta la curte ca să o întemnițeze, Doamna nu mai fu de găsit. Regele - care scrisese deja ordinele ca să pună armata în mișcare - bănuie că Doamna Marghita a aflat cumva de aceste ordine, iar acum se grăbea să se întoarcă în Valahia, să-și înștiințeze fiul. Așa că îi trimise pe urme cei mai iscusiți ucigași din regat, cu poruncă să o poprească sau să o omoare. Dar meșterul Manole - care era strămoșul unui alt Manole de legendă - nu-și câștigase pe degeaba renumele de mare meșter. Cu priceperea lui - care era cu mult înaintea vremurilor în care trăia - construisese pentru Doamnă o căruță deosebită, pe care caii o trăgeau mai iute decât dacă ar fi alergat deșelați și fără povară în spate. Cu micul ei alai încălecat pe cai aprigi, Doamna ajunse repede ca gândul la Câmpulung, lăsându-i pe urmăritori cu multe ceasuri în urmă. Se înfățișă dinaintea lui Laurențiu - care, deși mai în vârstă, era fiul ei vitreg - și-i spuse să

pregătească târgul pentru luptă. Comitele o ascultă numai decît și - cum nu se pricepea în cele ale armelor - îl chemă la el pe căpitanul Marcus, rebotezat Mărcuș de către târgoveți. Căpitanul era un uriaș de peste 2 metri înălțime și era cel mai viteaz războinic din ținutul Mușcelului, iar Thocomer îl adusese cu el odată demult, de peste munți, când viteazul era copil încă.

Căpitanul Mărcuș îi ascunse pe târgoveți și negustori printre muscele și lăsă în târg numai străjeri. Planul său era să aștepte oastea maghiară în oraș, iar străjerii să-i hărțuiască de departe cu săgeți și praștii, apoi să se retragă și să se ascundă și să atace din nou, din altă ascunzătoare. Întreg târgul Câmpulungului fu împânzit de capcane măiestre, născocite din vreme de către meșterul Manole și ciracii săi. Însă pînă la urmă nu mai fu nevoie, pentru că vestea cotropirii ajunse la urechile lui Basarab. Marele voievod și întemeietor al Valahiei, pustii Oltenia dinaintea cotropitorilor, silindu-i să treacă munții înapoi în Transilvania - din cauza foametei - pe valea Oltului și pînă la Sibiu. Apoi îi așteptă pe dușmani între posadele munților Iezer și Piatra Craiului, unde îi nimici pe cotropitorii de patru ori mai numeroși.

Însă vestea nu o primi de la mama sa, ci de la meșterul Manole, pentru că estimp, se petrecură următoarele: cum află că regele maghiar a trecut munții înapoi în Transilvania - după ce recucerise ținutul Severinului - Doamna Marghita își puse iscoadele să-l urmărească și să-i spună tot ce se întîmplă. Basarab îi aștepta pe dușmani să coboare înapoi pe valea Oltului, dar Doamna află că aceștia aveau de gînd să treacă munții prin pasul Bran și să-i atace pe la spate pe valahi.

De cum auzi aceasta, Doamna urcă în căruța ei măiestră și plecă înspre Curtea de Argeș, ca să-i spună lui Basarab să vină în ajutorul fratelui său și să apere Câmpulungul și bogățiile Muscelului. Nu era însoțită decît de un mic alai și de Manole, toți călare pe cai iuți.

Ucigașii trimiși cu săptămîni în urmă de Carol Robert, rămăseseră ascunși prin împrejurimile Câmpulungului și numai rareori ieșeau la pradă, ca să nu fie cunoscuți. Așa că atunci când plecă Doamna către Curtea de Argeș, prinseră de veste și porniră ca vîntul pe urmele ei. Marghita se aștepta la asta, pentru că bănuia că ucigașii o pîndeau pe undeva, dar nu-și făcu griji că știa că nu pot să-i ajungă alaiul din urmă.

Galopară ei ce galopară, pînă ajunseră în apropierea comunei Domnești, care nu exista în acea vreme. Chiar pe malul unui alt râu fără nume, o roată a căruței sări peste un bolovan și se izbi de un altul, care parcă o aștepta acolo. Căruța se răsturnă, iar roata care lovise cel de-al doilea bolovan se sparse în țandări.

- Manole - strigă Doamna - pleacă! Du-te la fiul meu și înștiințează-l că vin maghiarii.

- Nu Doamna mea! Nu am să te las pradă ucigașilor.

- Îți dau poruncă să pleci chiar acum! Eu am să mă ascund și nu au să mă găsească. Îi las să treacă pe urmele voastre, apoi mă întorc la Câmpulung. Ascunde căruța într-o ravenă și pleacă degrabă, că nu mai e vreme!

Manole se uită de cîteva ori împrejur socotind, apoi încuviință. Doamna Marghita se ascunse într-un aluniș des, iar Manole împreună cu ceilalți doi străjeri, aruncară căruța într-o prăpastie. Apoi urcară pe cai și porniră din nou la galop, ridicând praful pe urmele lor. De-abia se pierduseră în spatele unui deal, că ucigașii trecură ca fulgerul pe lângă alunișul Doamnei, chiuind ca tătarii când văzură praful, bucuroși că-i prind pe ceilalți din urmă.

- Meștere - zise unul dintre călăreți - eu știu un stăvilar și o moară în sus pe râu. Haidem să-i cerem morarului să ridice stăvilarul, să nu poată urmăritorii să treacă râul.

Manole struni calul și porni în susul râului în galop. Ajunși la stăvilar, îl puseră pe morar să descătușeze apele, iar o namilă de viitură porni la vale, măturînd totul în cale.

Ucigașii trecuseră pe lângă ea de multă vreme, așa că Doamna Marghita ieși din alunișul în care se ascunsese și porni către Câmpulung. Pe drum însă, se gîndi că ar fi mai bine să încerce să ajungă pînă la Curtea de Argeș.

"Dacă ucigașii îl ajung din urmă pe Manole, atunci or să se lupte, iar sfârșitul unei lupte nu e niciodată știut dinainte. Și dacă eu o iau pe drumuri ascunse, până mâine seară ajung la Argeș."

Atunci Doamna se întoarse din drum și porni din nou către Curtea de Argeș. La râu, își scoase încălțările și-și suflecă fustele, apoi trecu printr-un vad puțin adânc, cu apă până la genunchi. Ajunsese deja la mijlocul vadului, când auzi un zgomot ca de tunet venind de dinsusul râului. Simțind primejdia, Doamna o luă la fugă, împiedicându-se în fuste și căzând de câteva ori. Dar strânse din dinți și se ridică dârză, gata să înfrunte furia stihilor dezlănțuite. Alergând chinuit prin puhoiul care creștea repede, ajunse la doi pași de mal. Acolo o prinse viitura.

Câteva zile mai târziu, trupul neînsuflețit al Doamnei valahilor fu adus la Câmpulung de către țăranii care o găsiseră. Basarab ajunse în aceeași zi, dar Laurențiu de Longo-Campo nu-i spuse de moartea mamei sale, ci plecă împreună cu el către posadele Iezerului și Pietrei Craiului, pentru a mai scrie o pagină luminoasă din istoria poporului nostru.

Doamna Marghita fu plânsă cu jale mare de către mușcelenii pe care îi iubise și-i ajutase din răspuțeri. Fu înmormântată lângă soțul său, într-un mormânt a cărei amintire s-a pierdut. Legenda spune că acest mormânt se găsește pe culmea unui muscel de pe care se vede întreg Câmpulungul, acel târg binecuvântat pe care tatăl ei Blandan, îl visase, soțul ei Thocomer îl înființase iar fiul ei vitreg Laurențiu îl ridicase și în mai puțin de 20 de ani făcuse din el așezarea cea mai bogată și înfloritoare din Țara Românească a acelor vremuri. Iar pe mormânt - după obiceiul vremii - au fost plantați 5 tei falnici, pe care urmașii neștiuți ai întemeietorilor Câmpulungului îi replantează la fiecare câteva sute de ani.

Râul-fără-nume în care s-a înecat Doamna noastră se cheamă acum râul Doamnei și locul în care s-au întâmplat toate acestea, a primit numele de Domnești. Iar pușinii mușceleni care mai știu despre ctitorii legendari din acele vremuri de mult apuse, le cinstesc amintirea, păstrându-i vii în gândurile lor și ale urmașilor lor, până în vecii vecilor.

Și-am încălecat pe-o șa și v-am spus poveste'-așa.